

JAVASLAT

a magántulajdonban lévő erdők gazdálkodásának ügyviteli rendjére és felügyeletére (Kivonatos közlés)

A Szombathelyi Erdőfelügyelőség működési területén 5900 osztatlan tulajdonközösségben 18 500 egyéni erdőtulajdonos gazdálkodik, közel 4100 ha magánerdő-területen. Az elmúlt évek folyamán egyértelművé vált, hogy *melyek azok a gondok*, amelyek a magánerdő-gazdálkodással kapcsolatos engedélyezési eljárásban, hatósági ügyintézésben nehezítik a tárgyilagos elbírálást és a felügyeleti tevékenységet.

A teljesség igénye nélkül néhányat felsorolok:

1. A magánerdőkre érvényes erdőterv községhatáronként tartalmaz összesített előírásokat; tulajdonosonként érvényes erdőtervi adatok nem állnak rendelkezésre.

2. A birtokunkban lévő névjegyzékek aktualizálásának (örökösödések átvezetése, haszonélvezet, gondnoklás nyilvántartása stb.) feltételei nincsenek biztosítva.

3. Az erdőhatárok a terepen nem ismerhetők fel egyértelműen, mert a töréspontok határozlopokkal nincsenek állandósítva.

4. Az elmúlt időszakban az osztatlan tulajdonközösségben álló erdőterületre kiadott engedélyt valamennyi társtulajdonos is megkapta.

Javaslat

A jelenleg már meglévő magánerdők területének (számának) növekedése várható. Célszerű, hogy a bennük való gazdálkodást és felügyeletet a tervezett erdő-törvény, ill. végrehajtási rendelete konkrétan tárgyalja:

— rendelkezzen arról, hogy mely erdőterület-nagyság elérése esetén lehetséges és kötelező *egyszerűsített* erdőtervet készíttetni a gazdálkodás érdekében, határozza meg ennek kötelező tartalmi előírásait;

— írja elő, hogy a magánerdő-tulajdonban bekövetkező változások átvezetéséhez *indokolt esetben az erdőfelügyelet hozzájárulását* kelljen kérelmezni, a hozott határozat egy példányát az erdőfelügyelőség is kapja meg (pl. öröklés, értékesítés, területmegosztás stb.);

— kezdeményezze – a feltételek megléte esetén – a hatósági úton az erdőtömbhöz kapcsolódó és erdő-tömbben levő magánerdők községhatáronkénti terület-rendezését az osztatlan, közös gazdálkodás feltételeinek megteremtése érdekében,

— tartalmazzon előírást, az 1 ha-t el nem érő – nem erdőtömbhöz kapcsolódó – magánerdők, zárványterületek kezelésével kapcsolatosan;

— határozza meg, hogy azokban az ügyekben, amelyekről a magán-erdőgazdálkodás szabályozásakor nem rendelkezik, az általános előírások érvényesek.

Figyelembe véve az elmúlt évek tapasztalatait, megállapítható, hogy az erdőfelügyelőség a meglévő magán-erdők gazdálkodásával, felügyeletével kapcsolatos jogszabályi előírások érvényesítését vagy a helyi önkormányzatok együttműködésével láthatja el, vagy a magán-erdő-tulajdonosok teremtik meg ennek feltételeit.

1. Ha a helyi önkormányzat együttműködése biztosított (erdőtört alkalmaz, összegyűjti és véleményezi a magán-erdő-tulajdonosok fakitermelési kérelmeit, elvégzi a tulajdonosok által kitermelt faanyag számbavételét, erről faanyagfelvételi lapot, szükség esetén szállítási engedélyt ad ki stb.), a jelenlegi gyakorlatot megfelelő egyszerűsítéssel tovább folytathatóknak tartjuk.

2. Az együttműködés hiánya esetén a tartamos gazdálkodás, felügyelet és ellenőrzés az erdőbirtokossági társulatoknál alkalmazott előírások figyelembevételével történhetne. Ezek létrehozásához a kezdeményezést és a feltételek megteremtését a magán-erdő-tulajdonosoknak kell keresztülvinniük.

3. A közelmúlt társadalmi, politikai változásai értelik azt a gondolatot is, hogy a magán-erdők fakitermeléseinek engedélyezését – a községhatáronként megállapított keretszámok ismeretében – ismét célszerű lenne az önkormányzatok hatáskörébe adni, amennyiben erre fogadókészség van.

Ha az érdekelt önkormányzatoktól a fenti témakörben javaslatot, véleményt kapunk, az érdekeltekkel történt egyeztetés után továbbítani fogom.

DR. KOLLWENTZ ÖDÖN

Hogyan tovább?

(Az erdőbirtokossági erdők múltja és jövője, III., befejező rész)

A privatizálás alól az erdőgazdálkodás sem vonhatja ki magát. Az állami erdő- és fafeldolgozó gazdaságokat talán csak a volt erdőbirtokossági társulati erdők használati illetőségeinek a sorsa érintheti. A tsz-erdők azonban ezzel kapcsolatban erősen érintettek lehetnek, mert erdeik nagy részét a volt erdőbirtokosságok erdei alkotják. Az erdőbirtokossági erdők eredeti formájukban való visszaállítása csak ott lesz lehetséges, ahol az egy tsz kezelésébe került, ezek legtöbbször több tsz, erdő-, vagy állami gazdaság között került felosztásra. Felmerül még a tsz-ek által végzett erdőtelepítések sorsa! Véleményem szerint az erdők privatizálásával kapcsolatban három csoport kialakulására lehet számítani.

— Az eredményes gazdálkodást folytató tsz-ek erdőgazdálkodásukat az eddigiek szerint tovább folytatják. Itt leginkább azok jönnek számításba, ahol fafeldolgozó üzemekben anyagukat feldolgozzák; az erdő tulajdonosa a tsz.

— A tsz-ek kezelésében, de önálló gazdasági és elszámoló egységként működő erdőbirtokossági társulat ott, ahol a volt erdőbirtokossági társulat tagjainak a zöme tsz-tag akar maradni. Itt alakulhat meg a *termelőszövetkezeti erdőbirtokossági társulat*. Ennek területét a volt erdőbirtokossági társulati erdőterületek, továbbá a tsz által már betelepített és a még betelepítésre kijelölt területek alkotják. Használati illetőséggel bírnak:

- a) a volt erdőbirtokossági tagok, ill. azok egyenes ági leszármazottai, arányrészeinek nagysága szerint,
- b) a tsz-ek többi alkalmazottai (nyugdíjasok is) az a) pontnál feltüntetett arányrészeket meghaladó erdőterületekre vonatkozóan, továbbá az erdősítésre kijelölt területeknél.

Az erdő tulajdonosa: a Termelőszövetkezeti Erdőbirtokossági Társulat.

— A felbomló tsz-ek, ill. a tsz-ekből kiváló volt erdőbirtokossági erdőkből alakuló új erdőbirtokossági társulatok. Ezek önálló erdőbirtokossági társulatként működnek, tagjai és területe az előző pontban leírtak.

A tsz-ek által végzett erdőtelepítések az újonnan alakuló erdőbirtokossági társulat tulajdonát képezik. Ezekből azonban csak a (volt) tsz tagoknak lehet használati illetőségük. Az erdősítendő területek az új erdőbirtokosság valamennyi tagjának a használati illetősége, illetve erdősítési kötelezettsége.

Mindaddig azonban, amíg a földtulajdonra vonatkozó törvény hatályba nem lép, az erdőgazdálkodás a jelenlegi gazdálkodási formák szerint folytatandó. Ennek megjelenése után, minthogy új erdőtörvény addigi megjelenésére számítani nem lehet, az erdőbirtokossági társulatok megalakítására és működésére az 1935: IV. tc. 146–211. §-aiban, illetve a végrehajtási utasítás (35000/1938 FM. sz.) 283–387 §-aiban foglaltak értelm szerű alkalmazásával történjék. Az újonnan megalakult erdőbirtokossági társulatokban a gazdálkodást csak új üzem (erdő) tervek elkészülte után lehet folytatni. Ezek mindaddig, amíg az új erdőtörvény el nem készül és hatályba nem lép, egyszerűen, az 1935: IV. tc. 32. §-a és a végrehajtási utasítás 72–73. §-aiban foglaltak szerinti munkával állíthatók össze. Az ezek részére szükséges adatok a tsz, esetleg az EFAG üzem (erdő) terveiből kivehetők. A tsz-ek alkalmazásában álló erdészeti szakemberek további alkalmazását az erdő őrzése és a szakszerű gazdálkodás biztosítása végett az újonnan alakuló tsz-ek részére (akár közös erdész alkalmazásával) kötelezővé kívánatos tenni.

Az erdőbirtokossági társulatok újraszervezésével kapcsolatban sok kérdés merül fel, amikre annak idején majd rendelkezéseket kell hozni. Néhány a legfontosabbak közül.

1. *Milyen feltételek szükségesek:* a tsz-ből való kiválasztáshoz és az erdőbirtokossági társulat megalakulásához; a tsz-ek által végzett erdőtelepítések és a betelepítendő területek erdőbirtokossági társulatokhoz való csatolásához.

2. *Hogyan történjék:* a használati illetőségre jogosultak és a jogosultság mértékének a megállapítása (volt ebt. tagok, azok leszármazottjai, tsz-tagok, tsz-nyugdíjasok; az erdőbirtokossági társulati erdőben a volt tsz erdészek alkalmazása, saját, ill. közös erdészek alkalmazásának kötelezettsége).

3. *Egyéb kérdések:* az erdőbirtokossági társulati erdők állami kezelése, felügyeleti szerve (–i), erdőrendészeti hatósága (–i); az egyszerű üzemtervek (erdőtervek) összeállításának módja, határideje, készítője.

Az új erdőbirtokossági társulatok szervezése lelkiismereti és morális emelkedettséget kíván, területének és tagságának megállapítása esetenként igen körülményes lesz.

Az IUFRO második évszázadára készül

Az Erdészeti Kutatóintézetek Nemzetközi Szövetsége (IUFRO) XIX. Világkongresszusát Montréalban, Kanadában rendezte meg 1990. augusztus 5. és 11. között. Ez volt az 1892-es alapítás óta eltelt évszázad utolsó kongresszusa. A következő világkongresszusra 1995-ben *Temperében* (Finnország) kerül sor. Az 1992-es centenárium ünnepségeit az alakulás színhelyén, Eberswaldében (volt NDK) fogják megrendezni.

A kongresszuson öt évre megválasztott tisztségviselők és kitüntetett tudósok között több magyart is találunk. Az IUFRO érdekében kifejtett tevékenységéért kitüntetett hat tudós között van *Sziklai Oszkár*

professzor, a brit columbiai egyetem tanára. Kitüntették a magyarul kiválóan beszélő zágrábi *Mirko Vidakovic* professzort is; mindketten díszdoktorai soproni egyetemünknek is.

Az IUFRO 45 tagú végrehajtó bizottságának *elnöke* a malaysiai *Nor Salleh* lett. A bizottságban a kilenc erdőgazdasági régió képviselőjéül *Winkler András*t, az EFE rektorát választották meg.

A szakmai szervezetben az erdészeti szaporítóanyagokkal és erdővédelemmel foglalkozó 2. divízióban magyar szakembert választottak vezető pozícióba: *Mátyás Csaba* az erdészeti nemesítési és génmegőrzési osztály vezetője lett.

Diplomatervező erdőmérnök–hallgatók és témáik az 1990/91. tanévben

BALLA TIBOR: Nemesnyár üzemi klónösszehasonlító kísérleti erdősítések felmérése

CZIROK ISTVÁN: Idős bükkösök felújítási lehetőségeinek vizsgálata a farkasgyepűi ökoszisztéma kutatási területen

CSIKY ZSOLT: Nyár- és fűzklónok növekedésének, fenológijának és telepítési technológiájának vizsgálata Sopronkőhidán

DUDÁS BÉLA: A Hortobágyi Állami Gazdaság jövője

GALAVITS LÁSZLÓ: Csemetetermesztési technológiák értékelése a vitnyéd–sweitzertiloszi csemetekertben

GÉRINGER PÉTER: Cserések felújítása és fajajcserés átalakítása a Balatonfüredi Erdészet területén

GYENES KÁROLY: Új nemesnyár-fajták értékelése a Duna árterében lévő állományok alapján a Kiskunsági EFAG területén

HORVÁTH JÓZSEF ATTILA: Akácállományok felújítása a Valkói Erdészet területén

RÁDLER ERNŐ: Faállományszerkezeti vizsgálatok tisztítási korú vöröstölgyesben

SZAUER MÁTYÁS: Erdőfelújítási terv a Visegrád 17 C és 20 A erdőrezerveletekre

MAGYAR FERENC: Tisztítások, törzskiválasztó gyérítések értékelése kocsányos tölgyesekben

BALOGH LAJOS: A talaj savasodásának mérésére szolgáló eljárások erdészeti alkalmazásának lehetőségei

FAGYAS ZOLTÁN: Baktalórántházi természetvédelmi gyertyános-tölgyes termőhelyi, faterméstani adottságainak feltárása. Erre alapozva annak értékelése, van-e lehetőség hasonló összetételű erdők létrehozására a nyírségi erdőgazdasági tájon belül

BERZE GYÖRGY: A fa energetikai hasznosításának lehetőségei és korlátai

BÍRÓ IMRE: Vizsgálatok az *Armillaria mellea* csoportba tartozó gombák előfordulása és gazdanövénykörüreinek meghatározására

FERSCH ATTILA: A Mezőföldi EVAG Sárosi Erdészeti területén Cece és Vajta község határában lévő fenyeszek egészségi állapotának vizsgálata

FRANK TAMÁS: Ragadozómadarak, fekete gólya és holló aktív védelme a Bükkben

KELEMEN GÉZA: A Nitrokémia Ipartelepek környékén lévő tölgy- és fenyőállományok egészségi állapotának vizsgálata

KONDOR KATALIN: Vízbilógiai vizsgálatok a soproni Rák-patakban és mellékágaiban

MARKÓ BÉLA: A Sümeg környéki és kelet-zalai szelídgesztenyések egészségi állapotának vizsgálata

NAGY ZOLTÁN: A szelídgesztenye egészségi állapotának vizsgálata a Mecsek környékén

PELLINER ATTILA: Madárvonulás vizsgálata a Fertő-táj hazai részén

SZABÓ LAJOS: Vadkár vizsgálatok a Parádfürdői Erdészet területén

AROS GÁBOR: Az Agostyáni Arborétum fejlesztési tervének elkészítése

MÁTYÁS GÁBOR: A kocsánytalan tölgy-fajok hazai elterjedésének és a tölgypusztulás fellépésének összefüggései

MIHÁLYI ZOLTÁN: Organogenezis vizsgálata különböző hormonadagolások mellett fehér nyár és akác szövettenyészetekben

GÁBOR EDIT: A Tisza I. vízlépcsőrendszer térségének ökológiai elemzése

KÁROLYI NOÉMI: Sóstó és környéke fejlesztési tervének elkészítése

MALGAY VIKTOR: A „Szerfa” leányvállalat (Darány) erdőgazdálkodásának környezetvédelme és fejlesztése

MÁRVÁNYI CSABA: A Várpalota környéki immisziós károsítású erdők rovarpopulációs tesztvizsgálata és kölcsönviszonyai

PUSKÁS MIHÁLY: A víz levegőszennyezettségi tesztvizsgálata

SCHMIDT TAMÁS: A Duna alsó szakaszán élő halak biológiai tesztvizsgálatai a vízállapot függvényében

BUNYEVÁ CZ RÓBERT: A máza–szászvári alsó felkészítőtelep tevékenységének értékelése

FARKAS CSABA: Különböző választéktervezési eljárások összehasonlítása és hatásuk a gazdasági eredményre

HAVASI TIBOR: A guthi hosszúfás felkészítőtelep munkájának értékelése

PÁLFALVI ZSOLT és SÁNDOR DEZSŐ: Részletes útéptési terv készítése. (Ugodi Erdészet)

ZSIDY ÁKOS: A papírfa gépi kéregzésének szervezési kérdései és fejlesztési lehetőségei a Kisalföldi EFAG-nál

BALSAY ZSOLT: A Mezőföldi EVAG fehérvárcsurgói mufontelepítésének értékelése

BARTUCZ FERENC: Zemplén szarvasállományának vizsgálata

BODOLAI ISTVÁN: Új vadászterület kialakításának lehetőségei Perkupa térségében

JÁNOSKA FERENC: Madárállomány-vizsgálatok a LAJTA-PROJECT területén

JENEI JÓZSEF: A nagyvad-takarmányozás fejlesztési lehetőségei, különös tekintettel a vaddisznóskerti viszonyokra

LAPOS TAMÁS: A nagyragadozók spontán visszatelepülése az Északi-középhegységbe

HORVÁTH TAMÁS: A vadkereskedelem időszerű kérdéseinek ökonómiai értékelése

KORN IGNÁC: Erdei vadkárók és elhárításuk ökonómiai értékelése a Balatonfelvidéki EFAG Farkasgyepői Erdészeténél

FRANK NORBERT és FÜREDI LÁSZLÓ: Exótatelepítés területének felmérése Obornak község határában

LÁZÁR TAMÁS: Megvalósulási (üzemi) térkép készítése a Mátra–Nyugat-bükki EFAG gépüzemének területéről

TURI ZOLTÁN: A Fertő tavi nádasok terjeszkedésének és belső szerkezeti változásának vizsgálata távérzékelési módszerekkel

VARGA JÁNOS: A sopronbánfalvi Hősök Temetője növényfelmérése

VARGA PÁL: A Sökkisha SET 2 mérőállomással és egyéb geodéziai műszerekkel nyert mérési eredmények feldolgozása és erre alapozott térinformatikai rendszer kialakításának lehetőségei IBM PC–AT kompatibilis számítógépen

BODNÁR CSABA: A növőterület és a növedék összefüggése, egyes fa távolságfüggő fatermési modellek vizsgálata
FATÉR MIKLÓS: Az elegyes erdők nevelővágásának tervezési problémái

KULCSÁR ZSOLT: Föld és élőfakészlet-vagyon pénzbeni értékelése. A Zirci Erdészet erdővagyon értékelése

PÉCHY LÁSZLÓ: A tűzkárók értékelése a Sopron környéki erdészet területén

SZALAINÉ CSOMÓS KRISZTINA: Zsebszámítógép az erdőrendezés oktatásában

TÓTH ZOLTÁN: Tölgypusztulás okozta növedékvesztesség vizsgálata

PEINSTINGL ÉVA: Somogy és Zala megye erdészházainak értékelése

CSEPELI SÁNDOR: Tetőszékek gyűjteménye — rajzos tanulmány

A faállományok genetikai kincsének megőrzésére Ausztriában a minisztérium megbízásából a kutatóintézet 1986 folyamán 20 évre szóló tervet veti fel munkatervébe. A kutatási tervnek három súlypontja: génrezervátumok, szaporítóanyag-bankok és magültetvények létesítése és berendezése. Az erdők 3–5%–át tervezik ilyen célra fenntartani. Eddig mintegy 12 500 ha megtartandó erdőrészt jelöltek ki, és ennek adatfelvétele tavaly már meg is indult. A többi munka is jelentősen előrehaladt az elmúlt négy év alatt. Az intézet tulni maghűtőházát génbankká fejlesztették ki. Létrehoztak 28, egyenként 1,5–2 ha kiterjedésű klónarchívumot 12 fafaj 2045 kiválasztott egyede számára. A végső cél 150 egységben 15 ezer válogatott egyed. Öt egység betelepítése 1990-ben már megtörtént, 1991-re ugyanennyi van előkészítve. A tervvel kapcsolatos kutatásban nagy külföldi közreműködésre is számítanak.

(ÖFZ 1990. 12. Ref.: Jérôme R.)

Természetes jelleget mutató erdőfoltokat helyeknek védelem alá Európa–szerte a fontosabb termőhelyeket jellemző erdei életközösségek zavartalan fejlődésének megfigyelhetősége érdekében. Ezek általában 10–20 ha, de legalább 1–2 ha kiterjedésűek, az adott körülményektől függően. A természetben is állandósított határokon belül ezeken minden emberi beavatkozástól tartózkodni kell, kivéve a vadászatot, fokozott levadászással meg kell előzni itt a vad tömörülését, állandó tartózkodását.

Németországban eddig ilyeneket az állami erdőterületeken jelöltek ki. Ausztriában a pénzügyminisztérium előzetes engedélye volt szükséges a gazdálkodás alóli kivonáshoz, és ennek alapján eddig 17 ilyen védett területet jelöltek ki állami erdőben, de egyes nagybirtokosok önként is csatlakoztak ehhez a mozgalomhoz.

(ÖFZ 1990. 7 Ref.: Jérôme R)